

การศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร

นางสาวแสงเดือน ตันเจริญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-707-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF FREE PLAY ACTIVITIES ORGANIZATION OF PRESCHOOL
TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION**

Miss Sangduan Tuncharoen

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education
Department of Elementary Education**

**Faculty of Education
Chulalongkorn University**

Academic Year 1999

ISBN 974-333-707-5

แสงเดือน ต้นเจริญ : การศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (A STUDY OF FREE PLAY ACTIVITIES ORGANIZATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.โสภภาพรรณ ชยสมบัติ, 203 หน้า, ISBN 974-333-707-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรเป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนและศูนย์/มุม แบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล และแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล

ผลการวิจัยพบว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและในศูนย์/มุมได้เหมาะสม สวยงาม มีวัสดุอุปกรณ์สำหรับครูและเด็ก ในห้องเรียนจัดเป็นศูนย์/มุมไม่น้อยกว่า 4 ศูนย์/มุม ลักษณะกิจกรรมที่ครูส่วนใหญ่จัดคือ จัดเตรียมสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ทั้งของจริงและของจำลองไว้ในศูนย์/มุมที่ครูจัดเพิ่ม และศูนย์/มุมที่มีอยู่เดิมในห้อง กิจกรรมมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัย พัฒนาการและชีวิตประจำวันของเด็ก สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ครูใช้ในศูนย์/มุมมีความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก มีคุณภาพคงทน และเด็กอนุบาลสนใจกิจกรรม สนใจสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัด โดยใช้เวลาทำกิจกรรม/เล่นในศูนย์/มุมบ้าน ศูนย์/มุมเครื่องเล่นสัมผัสและเกมการศึกษามากที่สุด ลักษณะการเล่น/ทำกิจกรรมของเด็กมีทั้งเล่นคนเดียว เล่นคู่ขนาน และเล่นเป็นกลุ่มขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ครูใช้วิธีแนะนำ อธิบาย สาธิตขั้นตอนในการทำกิจกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้เด็กทั้งรายบุคคล รายกลุ่มย่อย เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ครูใช้วิธีกล่าวตักเตือน พูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและให้การเสริมแรง และจากวิธีที่ครูใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือการให้แรงเสริมทางลบ เด็กส่วนใหญ่ยอมรับและปฏิบัติตาม จากการให้แรงเสริมทางบวก เด็กแสดงอาการดีใจ และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

ภาควิชา   **ประถมศึกษา**
สาขาวิชา   **การศึกษาปฐมวัย**
ปีการศึกษา   2542

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3972303727 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD: FREE PLAY ACTIVITIES ORGANIZATION/PRESCHOOL TEACHERS

SANGDUAN TUNCHAROEN : A STUDY OF FREE PLAY ACTIVITIES ORGANIZATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SOPAPAN CHAYASOMBAT. 203 pp. ISBN 974-333-707-5.

The reason of this research is to study the free play activities organization of preschool teachers and students in schools under the jurisdiction of the office of Bangkok primary education, academic year 1998. Data collection methods were Survey physical environment of classrooms and centers / corners, Observation free play activities by teachers and students and Interviewing for teachers.

The result of this research : most of the teachers managed the appropriate and beautiful environment in their classrooms and learning centers, fully equipments for teachers and students. there were about 4 learning centers in each rooms. Most of the activities that the teachers provided : preparing the teaching aids and equipments in real and unreal types in the former or new centers. The activities were varied, suitable for all ages, developments and daily life for the students. Teaching aids and equipments were suitable and desirable with high quality and strength, and the students were interested in activities, teaching aids and equipments. Most of them spent most of times playing in Housekeeping Center and Manipulative Games Center. About how to do / play activities, students preferred solitary play, parallel play and group play. The procedure of the activities, the teachers introduced, explained and demonstrated step by step, encouraged the students individually and groups working. When they found their students doing unexpected behavior, they gave them comments, suggestions and reinforcement individually. This method helped the teachers to solve the unexpected behavior problems, the students agree and accepted the teacher's rules . When the teachers gave them reinforcement, they were pleased and eager to do the activities with happiness.

ภาควิชา   ประถมศึกษา
สาขาวิชา   การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา   2542

ลายมือชื่อผู้จัดทำ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและคำแนะนำจาก ผศ.โสภภาพรรณ ขยสมบัติ เป็นผู้ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด รวมทั้งได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการดำเนินการสอบทุกท่าน อาทิ รศ.ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร ประธานกรรมการ รศ.ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ กรรมการที่ร่วมพิจารณาแก้ไข จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร ผศ.พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และ ดร.สรินทร์ วิหะสีรินันท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผศ.เอื้อพร สัมมาทิพย์ อ.จิรวรรณ กาละดี อ.จินตนา สุขสำราญ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณ คณะครู นักเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

คุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ที่มีพระคุณต่อผู้วิจัย นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.สุวิษ แทนปั้น ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นกำลังใจมาโดยตลอดทำให้ผู้วิจัยสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้สำเร็จ

แสงเดือน ต้นเจริญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.....	12
ปรัชญาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.....	12
หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.....	14
การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับก่อนประถมศึกษา.....	17
ความหมายของการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา.....	17
หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล.....	18
จุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล.....	23
การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.....	24
การจัดกิจกรรมและตารางกิจกรรมประจำวัน.....	26
บทบาทครูในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	31
แนวการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กิจกรรมเสรี	
ความหมายและขอบข่ายของกิจกรรมเสรี.....	46
จุดประสงค์ของกิจกรรมเสรี.....	47
หลักการจัดกิจกรรมเสรีในห้องเรียน.....	50
แนวการจัดกิจกรรมเสรี.....	54
รูปแบบการจัดกิจกรรมเสรีในห้องเรียน.....	56
เทคนิคการจัดศูนย์การเรียนรู้และกิจกรรมเล่นตามมุม.....	69
แนวการประเมินกิจกรรมเสรี.....	69
บทบาทครูในการจัดสภาพแวดล้อม.....	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	84
3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	88
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
รายการอ้างอิง.....	174
ภาคผนวก.....	178
ภาคผนวก ก.....	179
ภาคผนวก ข.....	181
ภาคผนวก ค.....	196
ประวัติผู้เขียน.....	203

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามเพศและอายุ.....	94
2	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามวุฒิการศึกษาและสาขาวิชา.....	95
3	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามประสบการณ์.....	96
4	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ.....	97
5	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม.....	98
6	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามผลงานที่เคยได้รับรางวัลด้านการสอนระดับอนุบาล.....	99
7	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการจำแนกตามความพึงพอใจในการสอน.....	100
8	จำนวนและร้อยละของลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน.....	101
9	จำนวนและร้อยละของลักษณะทางกายภาพของศูนย์/มุม.....	103
10	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการที่จัดกิจกรรมเสรี.....	106
11	จำนวนและร้อยละของครูอำนวยการที่ได้รับการสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมเสรี.....	141

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ

หน้า

ตัวอย่างแผนผังการจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาล

80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย